

Referat fra møte Gyrofri

Dato/tid	Påskemøte 20 mars 2018, kl. 1000 -1500.
Sted	Ilene Natursenter i Tønsberg, Kart her
Tilstede	VFK v/Lars W. Solheim, VO Horten – Larvik/Aulivassdraget v/Agnes Hov Bjellvåg, NINA v/Tor Atle Mo, FMV v/Arne Christian Geving, FMØ v/Leif R. Karlsen, Sande kommune v/Bjørn Elnan, NMBU v/ Thrond Haugen, BFK/Vannregion Vest Viken v/ Morten Eken, FMB v/Erik Garnås, NJFF v/ Øyvind Fjeldseth, Akvaplan-NIVA v/ Guttorm Christensen, ØFK/ VRM v/Glomma v/ Helene Gabestad, Forskningsrådet v/Dag Oppen Berntsen, VO Breiangen vest, Johanne B. Sørensen, Mattilsynet v/ Geir Jacobsen. NMBU v/Karina Gjerde, USN v/Karina Hjelmervik,
Forfall	NIVA v/Andre Stålstrøm, Vannområde Numedalslågen v/Gunn Hege Laugen, Larvik (Lardal) kommune v/ Finn Roar Bruun, Miljødirektoratet v/Ann Kristin Jøranlid, Norske Lakseelver v/Torfinn Evensen, Mattilsynet v/Erik Sørli
Referent	Agnes Hov Bjellvåg/Lars W. Solheim /rev 28042018 AHB
Vedlegg	Les mer på; www.gyrofri.no

Agenda:

1. Faglig gjennomgang og deling av kunnskap.
2. Er vi i rute? Et blikk mot høsten og våren 2019. Hva skal vi levere.

Arbeidsplan høsten 2018 og våren 2019, leveranser og samlinger.
Fremdrift, behov og økonomi og rapportering.

Spørsmål: Har vi ny viten som krever endringer i prosjektet? Hvilke behov har vi fram mot våren 2019?

- Mattilsynet?
- Miljødirektoratet? Ekspertgruppa for gyrostrategi i Drammensregionen?
- Hvilke behov har partnere i prosjekt Gyrofri slik de ser det nå?

Del 1. Faglig gjennomgang. Se foredragsholderens PP.

- ❖ Fra Gyrofri, Guttorm Christensen, Thrond Haugen, Karina Gjerde.
- ❖ Fra FjordOs I og II, Karina Hjelmervik.
- ❖ Nytt fra Mattilsynet, Geir Jacobsen.
- ❖ Nytt fra Ekspertgruppa, Tor Atle Mo og Morten Eken.

Del 2. Hvem bidrar med hva og når? Gjennomgang av framdrift og økonomi.

1. Arbeidsplan høsten 2018 og våren 2019. Prosjekt Gyrofri skal etter planen være avsluttet før sommeren 2019. Ajourføring arbeidsplan? Alle leveranser må være gjort ferdig i løpet av våren 2019.
2. Prosjektet skal gjøres opp og regnskapsmessig balanseres ut ved rapportering til bidragsytere, herunder særlig Oslofjordfondet. Status økonomi.
3. Hvordan rigger vi skrivegrupper og deling av kunnskap og ikke minst kan vi allerede nå sette av tidspunkter for leveranser?

Ad. Del 1. Punkter logget fra diskusjonene til fagforedragene:

Guttorm Christensen, Akvaplan-niva og Thronnd Haugen og Karina Gjerde, NMBU:

- Ingen nye funn av *G. salaris* ved el-fiske undersøkelsene i Vestfold. Avventer svar på undersøkelser på Østfoldsiden
- Saltbarriæren finnes ikke, eller er i liten grad tilstede. Det syntes å være flere «hull i gjerdet» og også regnskyll og flommer kommer til mer uforutsigbare tider av året (vår og høstflom mange ganger i løpet av året) enn tidligere antatt. Forklares med klimaendringer. Felt og modelldata og data fra elvene (NVE), sammen med arbeidene til bla Inger Hansen-Bauer verifiserer langt på vei dette. FjordOs synliggjør mønstre som også bygger opp under dette.
- Egen rapport om smoltslepet 2017. Ekspertutvalget. Rapport sendes Gyrofri.
- Logg (sted/når/sprengkraft) fra sprengning av miner fra WW2 sprengt i NATO øvelse 2017 fremskaffes. Påvirker sprengningen merket fisk fra Gyrofri?
- Dag Oppen Berntsen, innspill om mulig metode (kjetting på tauet til en av de to flyterene) for å unngå påkjøring av bøyer i fjorden.
- Ekstremt mye støy i loggene i bøyene (grunnet skipsfart) i Oslofjorden. Thronnd Haugen.
- Vurdere forbedringer ved utsetting av loggere 2018 for å redusere/unngå tap av utstyr. Det meldes om funn av tapte logger. Loggere er godt merket – bøye og selve logger og har fått inn flere fra lokalbefolkning.
- Bedre informasjon til grunneiere/grunneierlag ved feltarbeid i elver. Vi jobber med dette kontinuerlig.
- NMBU: Det utføres undersøkelser av fiskevandring i indre Oslofjord etter oppdrag fra Miljødirektoratet.
- Merking viser at sjøørret fra Drammensområdet er funnet i Larvik. Vandringsavstand for Sjøørret, - må også vite tidsperiode, - avstandsdiagram med tidsakse kommer i sluttrapporten.
- Er det mulig med samarbeid om restriksjoner mot fiske i utvalgte trålfelt i særlig viktig periode for registrering av vandring i Gyrofri våren 2018 (1 mai – 10 juni (korrigert for når hoveddelen av smolt toget går)? - Vi skal samarbeide om plassering av loggere og da spesielt de som står i trålfelt og på akustiske utløsere. Vi kan ikke forvente at fiskerne stopper fisket pga loggere.
- Grenser for nasjonal laksefjord i sjø, - stemmer disse fortsatt?
- Risiko for spredning til indre Oslofjorden? Indre Oslofjord har lite tilførsel av ferskvann og er saltere enn ytre Oslofjord. Indre Oslofjord er et basseng demmet opp av det store Ra trinnet (morenen) i Drøbakksundet. Dette kan teoretisk sett danne en form for geomorfologisk saltbarriere mot innstrømming av ferskere vann inn fra den ytre delen av Oslofjorden. Ytre Oslofjord har tilførsel av store mengder ferskvann fra flere store elver og fra Østersjøen gjennom Skagerrak.
- Strøm felt, enighet om dette. Viser seg som «veier langs kysten» med ferskvann. Her svømmer trolig smolt ut og laks inn mot elvene. Observert.
- Forventer stor vårflo i 2018 dersom varmen kommer brått. Er vi klar for dette mht bøyer, logger, ressurser? Får vi en ny PETRA?
- Vi har grunn til å tro at risikoen for spredning av *G. salaris* fra Drammensregionenes vassdrag og til Østfold i 2016 var mye større enn risikoen for spredning direkte til Numedalslågen.

Karina Hjelmervik ved Universitetet i Sør Norge. Punkter logget fra diskusjonene til fagforedragene:

- Godt samarbeid. Deling av data mellom prosjektene www.gyrofri.no og www.fjordos.no gir verdifull nytte og synergieffekt mellom prosjektene.
- Innspill fra Nils Melsom Kristensen. Meteorologisk Institutt laget et eksempel-plott som viser konnektiviteten mellom strømretninger i Oslofjorden. Plottet kan vise tydelig strømretningen (og derav mulig spredningsveier for Gyroinfisert fisk) fra Drammensregionen – til Østfoldsiden av fjorden- deretter over til Numedalslågen på Vestfoldsiden. Flere slike studier kan eventuelt bestilles. Havforskningsinstituttet og NIVA vil være mer riktig sted å henvende seg for å få studiet gjennomført.
- Kyst og havstrømmer for Kattegat/Skagerrak se; www.yr.no
- Meteorologiske forhold som høytrykk og lavtrykk påvirker vannstrømmene i Oslofjordsystemet. Disse forhold kan ses i sammenheng med stormflo, flomaktivitet og derav overflatestrømmer, hastighet og avstand for vandring av potensielt Gyro infisert fisk.

- FjordOs kommer ikke til å ta flere målinger i Oslofjorden i 2018, men har gjort en rekke målinger av salt og temperatur i flere snitt i løpet av 2017. Disse resultatene kan deles.

Mattilsynet ved Geir Jakobsen. Punkter logget fra diskusjonene til fagforedragene:

- Mattilsynet har endret tidligere forvaltningspraksis grunnet endret risikobilde grunnet ny kunnskap fra Gyrofri. Erfaringer fra 2018 vil derfor bli enda viktigere da tidsserien blir lengere. Konsekvens: Redusert utsetting av smolt fra Drammensvassdraget i 2017. Nedgang i antall individer smolt reduserer samtid risikoen for spredning av *G. salaris* til nye elver. Områdeforskrift innført.
- Diskusjon om overføring av Vänerlaks fra Klaraelven og inn på norsk side i Trysil. Kan i prinsippet svømme til Glomma via fløtningskanal fra Femunden til Feragen, dersom Vänerlaks (en stamme av baltisk laks) flyttes til Trysilelva. Den atlantiske laksestammen har internasjonal verdi, - et føre var prinsipp? Innblanding av gener fra Vänerns laksestamme inn i den norske laksestammen? Men flott sportsfisk på svensk side. ØFK/VRM Glomma deltar i prosesser rundt dette sammen med bla Mattilsynet. Vänerlaksen er bærer av *G. salaris*. Klaraelvens laksestamme er en relikte stamme.
- Hvor sårbar er den svenske laksen for lakseparasitten *G. salaris*?
- Oppfordring til et tettere samarbeid mellom svensk og norsk side ang risiko spredning av gener og parasitter.
- Gyrofri vil i sluttrapporten drøfte hvordan ny kunnskap om risikobildet, - også på svensk side kan utfordre prosjektets målsetting om en Gyrofri Oslofjord. Dette er prosjekt som i så fall må organiseres og finansieres som et nytt prosjekt, - utover prosjekt Gyrofri. Problemstillingen drøftes videre i AP 3 og 4 (Overvåkning og forvaltningsråd).
- Vi trekker inn Lensstyrelsen i Västra Götaland da vi nå tror vi har en større risiko for spredning av *G. salaris* fra den Svenske vestkysten enn før antatt. Region Halland bør også inviteres da strøm og spørsmål om PSU langs den svenske vestkysten syd til Kattegat må drøftes i relasjon til risiko for spredning nord for Göta älv og mot Norge. Mattilsynet og Gyrofri (regionalt nivå) følger opp. Innspill om at det avholdes et faglig møte med svenske forskere og forvaltere høsten 2018, og at svensk miljø derpå inviteres inn på en inkluderende måte. Forskere i Gyrofri melder tilbake når dette kan passe

Ekspertgruppa ved Morten Eken og Tor Atle Mo. Punkter logget fra diskusjonene til fagforedragene:

- Ingen funn av *G. salaris* på sik i Drammensfjorden så langt.
- Pukkellaks. Sannsynlig bærer for *G. salaris*. Nye undersøkelser kreves.
- Mange lakseunger langs strendene i indre Drammensfjorden, 12 km fra utløpet av Drammenselva. Få lakseparasitter.
- Ekspertutvalgets rapport levers til Miljødirektoratet 2. mai. Planlagt folkemøte 15. mai.
- Villaksens år 2019 er Norges del av VRLs laksekonferanse i januar legges under denne logoen (<http://www.nasco.int/iys.html>)
- **Villakskonferansen Trondheim 22. og 23. januar 2019.** Det vil også bli arrangert en større internasjonal laksekonferanse i Tromsø i juni 2019 (i forkant av NASCO-møtet som skal gjennomføres der da). Denne konferansen vil søke å se inn i glasskula og stake ut veien videre.

Forskningsrådet ved Dag Oppen Berntsen:

- Tilbyr skrivekurs for prosjektsøknad til Oslofjordfondet dersom nye prosjekt utvikles fra Gyrofri, for eksempel fokus på risiko for spredning fra den svenske vestkysten.

Ad Del 2.

- Arbeids- og framdriftsplan fra feltarbeidet i 2018 leveres prosjektledelsen så snart som mulig, senest innen 11. april-18
- Leveranser Gyrofri tidlig 2019? Workshop? Leveranser til prosjektet. Skrivegrupper, deling av kunnskap. Bør vi ha en lunsj til lunsj workshop for å kna tema skikkelig? Enighet om at vi tentativt setter opp en dato etter nyttår. Aktuelle uker kan være 2 - 3 uka i januar 2019. Det ønskes innspill på dette raskt da dette skal innarbeides i arbeidsplanen for leveranser og konferanser.
- Det planlegges en bredere anlagt Havkonferanse/vannkonferanse i regi av vannregionmyndigheten

Vest-Viken og Glomma våren (mars- mai?) 2019. Forskningsfunn legges fram der. 2019 er også villlaksens år og NJFF vil arbeide med denne markeringen. Det er viktig raskt å bekjent gjøre planer om denne konferansen da erfaringer har vist at det er mange aktører i Oslofjorden også arrangerer fagtreff/konferanser. Er det mulig å samordne dette bedre? Vannregion Glomma tilbyr seg å være knutepunkt for arrangement i 2019 knyttet til oppfølging av revisjon av regional plan for vannforvaltning. Havkonferansen/vannkonferansen bør blant annet ha med presentasjon fra Gyrofri. Konferansen planlegges første kvartal 2019. Dette er en viktig arena for Gyrofri da bakgrunnen for arbeidet i Gyrofri ligger i godkjenning av regional plan for vannforvaltning av statsråd Vidar Helgesen (H) 01.07.2016. Planprogram/vesentlige vannforvaltningsspørsmål etter vannforskriften: Prosjekt Gyrofri må levere inn aktuelle problemstillinger i løpet av 2018, - planprogram/vesentlige spørsmål legges ut til høring tidlig 2019.

- Økonomi: Se rapport til Oslofjordfondet 2017. Mattilsynet meldte tidlig i 2018 at de grunnet harde innsparinger over statsbudsjettet og en skarpere retningsstyring mot oppdrettsnæring med tilhørende rokkering av kapasitet ikke hadde ressurser til å bidra med forventet beløp i prosjektplanen for 2018 med kr 300 000,-. Dette er nå løst gjennom bidrag på kr. 75 000,- ekstra fra hver fylkeskommune, samt et toppbidrag fra vannregion Vest-Viken, til sammen kr. 300 000,-. Søknad om midler er sendt Miljødirektoratet, men svar derfra er så langt ikke mottatt prosjekt Gyrofri. **Nødvendig midler fra Miljødirektoratet er nå kr. 200 000,- for 2018**, da statsbidraget da vil være dekket opp (kr. 500 000,-).

Kontaktpersoner på svensk side:

- Västra Götaland Länsstyrelsen; Beatrice Alenius
- Erika Axelsson, Länsstyrelsen i Halland; erika.axelsson@lansstyrelsen.se

Annet

- Igangsatt. Hvorfor er det ikke *G. salaris* i Selviksbekken. Regiongeologen for Buskerud, Vestfold og Telemark (Svend Dahlgren) er forespurt om å utarbeide et kort geologisk faktagrunnlag som drøftes med forskere i prosjekt Gyrofri. Kobling mellom geologi, vannkjemi og mulig påvirkning på overlevelsen av *G. salaris*? Finnes det en sammenheng? Ambisjonsnivå er å avklare om dette er spørsmål forskningen bør se mer på eller ikke. Spørsmålet kan ikke avklares innenfor rammen av prosjekt Gyrofri. Men råd gis til veien videre i etter prosjekt Gyrofri.
- På et senere tidspunkt: Gyrofri bør ha oppdatert kunnskap på klima fra Meteorologisk inst, Inger Hansen – Bauer. Status klimaspørsmål som påvirker Ytre Oslofjord og Skagerrak.
- Saltbarriere Østersjøen – Kattegatt – Skagerrak? Anadrom fisk kan gå i øvre lag av vannet, i strømfelt og langs land. Klimaendringene treffer også Østersjøen. Overskuddsvann fra Østersjøen skal ut Kattegatt og ut i Skagerrak, kompenserende skråstrømmer drar seg inn gjennom Kattegatt (HI). Saltholdighet nord for Gøta elv? Foreligger det et tilstrekkelig empirisk grunnlag? Utsjekk nødvendig for å sjekke ut om det faktisk er en slik «barriere».
- Siste: Regjeringen vedtok at det skal utarbeides en forvaltningsplan for Oslofjorden. Flere av temaene i Gyrofri kan være aktuelle i denne sammenheng.

Henvisninger:

- Referat Gryrofri, Lardal, møte 15.09.2017.
- Rapportering framdrift og økonomi, 2017, sendt Oslofjordfondet og Miljødirektoratet.
- Fagforedrag fra møte 20. mars 2018 legges som link til www.gyrofri.no og vedlegges referat.
- Rapport økonomi Oslofjordfondet 2017, sendes partnere etter godkjent møtereferat (her blir det noen mindre justeringer for balanse i budsjettet, ingen vesentlige endringer vil ramme fastlagt budsjett).
- Prosjekt Vänerlaks fra Klaraelven og inn på norsk side i Trysil. [Link her.](#)

